

Directiva UE privind diligența necesară în materie de durabilitate a întreprinderilor (CSDD)

CONSIDERAȚII PRIVIND POTENȚIALUL IMPACT AL DIRECTIVEI ȘI
TRANSPUNEREA ÎN LEGISLAȚIA ROMÂNĂ

CRISTINEL BUZATU

Prezentul raport este elaborat în cadrul proiectului „Accesul la justiție – Recomandarea SLAPP și Directiva privind diligența necesară” implementat de Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO), cu susținerea și coordonarea Institutului Danez pentru Drepturile Omului (DIHR), în cadrul Programului pentru sprijinirea instituțiilor naționale pentru drepturile omului (INDO-uri) care vizează activități referitoare la implementarea [Directivei UE privind diligența necesară în materie de durabilitate a întreprinderilor \(CSDDD\)](#). La nivelul IRDO, proiectul a fost gestionat de către Marius Mocanu, Andreea-Mariana Moroianu și Adina-Maria Nikolić.

Proiectul vizează insuficienta cunoaștere a domeniului diligenței necesare în materie de durabilitate a companiilor în România, în special în ceea ce privește drepturile omului sau mediul. Prin urmare, proiectul își propune informarea persoanelor interesate de drepturile omului și comunitățile în care aceștia activează cu privire la drepturile lor și modul în care pot acționa când drepturile le sunt încălcate, inclusiv de către întreprinderi.

Raportul analizează Directiva (UE) 2024/1760 privind diligența necesară în materie de durabilitate a întreprinderilor (CSDDD). Directiva a intrat în vigoare la data de 25 iulie 2024, iar statele membre ale UE trebuie să o transpună în legislația națională și să comunice Comisiei textele relevante până la 26 iulie 2026.

Raportul plasează directiva în cadrul legislativ internațional și național, analizează principalele prevederi și posibilul impact pe care îl va avea asupra întreprinderilor, dar și asupra persoanelor interesate, cum ar fi comunități locale, societatea civilă și potențiale victime ale prejudiciilor în domeniul drepturilor omului și al mediului cauzate de către întreprinderi. Sunt identificate, de asemenea, principalele prevederi care vor trebui transpuse în legislația națională și sunt formulate recomandări privind transpunerea.

Această analiză vine ca un prim pas care să informeze o amplă consultare privind transpunerea eficientă a directivei CSDDD. Directiva, având potențialul de a influența în mod semnificativ modul în care drepturile omului și mediul sunt protejate, necesită o transpunere adecvată, care să țină cont de particularitățile și nevoile locale și care să vină în urma unor consultări extinse.

Cuprins

1. Întreprinderile și drepturile omului	3
2. Despre Directiva CSDDD	7
3. Obiectul de aplicare al directivei	8
4. Diligența necesară.....	11
5. Termene.....	13
6. Autorități de supraveghere	15
7. Răspunderea întreprinderilor și dreptul la despăgubiri integrale	16
8. Transpunerea directivei	17
8.1. Autoritatea de supraveghere	18
8.2. Relația cu Punctul Național de Contact	19
8.3. Posibile instituții relevante.....	20
8.4. Răspunderea întreprinderilor și dreptul la despăgubiri integrale	21
9. Consultări și concluzii.....	23

1. Întreprinderile și drepturile omului

Întreprinderile joacă un rol important în ceea ce privește drepturilor omului și protecția mediului. Pe de o parte, acestea pot avea un impact pozitiv prin crearea de locuri de muncă, contribuind la dezvoltare și inovare. Dar întreprinderile pot avea, de asemenea, un impact negativ semnificativ asupra drepturilor omului, precum și asupra mediului. Există tot mai multe exemple de întreprinderi a căror activitate are impact negativ semnificativ asupra drepturilor omului și asupra mediului.

Un exemplu în acest sens este cauza Tătar c. României ([Cererea nr. 67021/01](#)) în care se analizează impactul pe care îl are activitatea unei companii miniere asupra persoanelor care locuiesc în apropierea unei instalații de extracție a minereului aurifer și care au fost expuse unui accident ecologic. Cazul privește un tată și fiul său care suferă de astm bronșic, a cărui stare de sănătate a fost agravată de activitatea minieră. Dreptul la un mediu sănătos a fost analizat din prisma articolului 8 al Convenției europene a drepturilor omului (Convenția), care protejează dreptul la viața privată, familie și domiciliu.

În cauza menționată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a analizat cu precădere obligația pozitivă a statului de a adopta măsuri rezonabile și suficiente pentru a proteja drepturile părților interesate la respectarea vieții private și a domiciliului și, mai general, la un mediu sănătos și protejat. În această cauză, Curtea nu a analizat responsabilitatea directă a companiei deoarece statele sunt cele care și-au asumat obligația de a garanta respectarea drepturilor și libertăților din Convenție.

Totuși rămâne întrebarea dacă companiilor le pot fi atribuite obligații concrete în ceea ce privește respectarea drepturilor omului și mediului. Astfel cum reiese din cauza menționată, companiile pot avea un impact real asupra drepturilor omului și mediului. Acest impact este vizibil fie că vorbim despre [impactul producției și deșeurilor textile asupra mediului](#) sau despre impactul pe care îl are [industria combustibililor fosili](#) asupra drepturilor omului, dar și asupra mediului.

Din aceste considerente, în ultimii ani, am început să vedem o preocupare tot mai mare cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului.

Un moment important a fost în 2005, când Biroul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului (OHCHR) a adoptat [rezoluția E/CN.4/RES/2005/69](#) prin care se solicită numirea unui reprezentant special privind problematica drepturilor omului și a societăților transnaționale și a altor întreprinderi, mandatat, printre altele, să identifice și să clarifice standardele de responsabilitate și răspundere ale întreprinderilor în ceea ce privește drepturile omului.

Rezultatul acestui mandat a fost reprezentat de [Principiile directe ale Organizației Națiunilor Unite privind afacerile și drepturile omului](#) care oferă – pentru prima dată – un standard global pentru prevenirea și abordarea riscului de efecte negative asupra drepturilor omului ce rezultă din activitatea întreprinderilor.

Consiliul ONU pentru Drepturile Omului a aprobat în unanimitate principiile directe în [Rezoluția 17/4 din 16 iunie 2011](#). Această rezoluție subliniază că, deși obligația și responsabilitatea principală de a promova și proteja drepturile omului și libertățile

fundamentale revine statului, întreprinderile au la rândul lor responsabilitatea de a respecta drepturile omului.

Conform [Principiilor directoare](#):

- Întreprinderile trebuie să respecte drepturile omului - (a) trebuie să evite să provoace sau să contribuie la efecte negative asupra drepturilor omului prin propriile activități și să abordeze aceste efecte atunci când apar; (b) să caute să prevină sau să atenueze efectele negative asupra drepturilor omului care sunt direct legate de operațiunile, produsele sau serviciile lor prin relațiile lor de afaceri, chiar dacă nu au contribuit la aceste efecte;
- Întreprinderile ar trebui să dezvolte politici și procese adecvate prin care își pot îndeplini responsabilitatea de a respecta drepturile omului sau de a oferi remedii;
- În vederea identificării, prevenirii, atenuării și explicării modului în care abordează impactul lor negativ asupra drepturilor omului, întreprinderile ar trebui să desfășoare un proces de diligență în domeniul drepturilor omului, care să includă evaluarea impactului real și potențial asupra drepturilor omului, integrarea constatărilor și luarea de măsuri în consecință, urmărirea răspunsurilor și comunicarea modului în care impactul este abordat. Prin procedura de diligență necesară întreprinderile ar trebui să intre într-un dialog aplicat cu toate părțile interesate;
- Întreprinderile ar trebui să integreze constatările din evaluările lor de impact în toate funcțiile și procesele interne relevante și să ia măsurile corespunzătoare;
- Pentru a verifica dacă impactul negativ asupra drepturilor omului este remediat, întreprinderile trebuie să monitorizeze eficacitatea răspunsului lor, analizând indicatori calitativi și cantitativi adecvați, precum și feedback atât din surse interne, cât și externe, inclusiv din partea părților interesate afectate.

În 2014, Consiliul ONU pentru Drepturile Omului (organ subsidiar permanent al Adunării Generale ONU) a adoptat [rezoluția 26/9](#) prin care a decis să înființeze un [grup de lucru interguvernamental](#) privind întreprinderile și drepturile omului, al cărui mandat este să elaboreze un instrument internațional obligatoriu din punct de vedere juridic pentru a reglementa, în dreptul internațional al drepturilor omului, activitățile întreprinderilor. Acest [proiect de tratat](#) prevede drepturi ale victimelor unor abuzuri comise în cadrul activității întreprinderilor, include protecția acestor victime, prevenirea încălcărilor drepturilor omului, acces la remedii pentru victime și cooperarea statelor pentru a garanta respectarea drepturilor persoanelor afectate de activitatea întreprinderilor. Printre părțile interesate care sunt implicate în acest proces se numără și instituții naționale pentru drepturile omului prin intermediul Alianței Globale a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI), la nivelul căreia există un grup de lucru implicat direct în etapele de elaborare a acestui instrument.

Principala diferență dintre acest tratat propus și principiile directoare este că principiile directoare sunt un standard voluntar, neobligatoriu, având avantajul de a încuraja abordările „creative” și holistice și de a fi aplicat tuturor întreprinderilor, inclusiv celor mici și mijlocii. Tratatul va crea obligații juridice, care rezultă dintr-o evaluare a faptului că, probabil, standardele exclusiv voluntare nu au fost suficiente pentru a îmbunătăți comportamentul responsabil al întreprinderilor. Cu toate acestea, ambele sunt necesare, conturând o abordare mixtă, care recunoaște beneficiile reglementării dar și ale standardelor voluntare, cu titlul de recomandare, având în același timp atât limitări cât și avantaje.

La nivelul Consiliului Europei a fost adoptată [Recomandarea CM/Rec\(2016\)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind drepturile omului și mediul de afaceri](#), care are ca scop promovarea punerii în aplicare a principiilor directoare ONU în regiunea Consiliului Europei. Recomandarea, precum și expunerea de motive care o însoțește, oferă orientări cu privire la măsurile pe care statele ar trebui să le adopte pentru a face efective drepturile omului în sfera afacerilor și în domeniile relevante ale activității guvernamentale. Recomandarea abordează, de asemenea, măsuri de facilitare a accesului la justiție pentru victimele abuzurilor legate de întreprinderi și subliniază măsurile suplimentare necesare pentru a proteja drepturile anumitor grupuri, inclusiv ale lucrătorilor, ale apărătorilor drepturilor omului, ale populațiilor indigene și ale copiilor.

Ca urmare a acestei recomandări a fost dezvoltată și o [platformă online](#) pentru a promova schimbul de expertiză și practici naționale în domeniul drepturilor omului și al afacerilor, care permite statelor membre schimbul de planuri naționale de acțiune și de acțiuni de punere în aplicare a recomandării.

Consiliul Europei a dezvoltat și un [manual pentru juriști](#) cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului, care oferă o introducere la standardele și mecanismele regionale și internaționale relevante pentru abordarea problemelor legate de întreprinderi și drepturile omului în Europa. Manualul se axează în primul rând pe instrumentele Consiliului Europei, dar și pe materiale privind standardele internaționale și alte standarde regionale europene, de exemplu cele ale Uniunii Europene (UE).

Un instrument relevant îl reprezintă și [Recomandările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică \(OCDE\)](#) pentru întreprinderile multinaționale, privind comportamentul responsabil în afaceri. Acestea reprezintă un set de recomandări adresate întreprinderilor multinaționale, care urmăresc să încurajeze contribuțiile pozitive pe care întreprinderile le pot aduce la progresul economic, de mediu și social și să reducă la minimum impactul negativ asupra unor domenii-cheie inclusiv drepturile omului – drepturile lucrătorilor, mediul și schimbările climatice, corupția, știința și tehnologia. Ediția din 2023 a orientărilor oferă recomandări actualizate privind conduita responsabilă a întreprinderilor în materie de schimbări climatice, biodiversitate, tehnologie, integritatea în afaceri și diligența în lanțul de aprovizionare, precum și proceduri actualizate de punere în aplicare pentru punctele naționale de contact pentru conduita responsabilă a întreprinderilor. Acestea prevăd și înființarea unui Punct Național de Contact pentru aplicarea recomandărilor, care ar trebui să funcționeze ca mecanism extrajudiciar de soluționare a plângerilor, contribuind la soluționarea problemelor care apar în legătură cu punerea în aplicare a recomandărilor în cazuri specifice.¹ În România, Punctul Național de Contact a fost înființat în 2005 prin [Hotărârea de Guvern nr. 420 din 12 mai 2005](#).

Pentru a promova respectarea efectivă a Liniilor directoare, OCDE a elaborat [orientări sectoriale](#) care ajută întreprinderile să identifice și să abordeze riscurile pentru oameni, mediu și societate, asociate cu operațiunile comerciale, produsele sau serviciile din anumite sectoare.

---

¹ OCDE (2023), *Orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale privind comportamentul responsabil în afaceri*, Editura OCDE, Paris, <https://doi.org/10.1787/81f92357-en>, pag. 59

Orientările sectoriale abordează domenii precum: [industria extractivă](#), [industria textilă](#) sau [agricultură](#).

La nivelul Uniunii Europene există mai multe demersuri privind întreprinderile și drepturile omului.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) a realizat [mai multe cercetări](#) asupra întreprinderilor și drepturile omului. Într-o [analiză din 2017](#), FRA a analizat accesul la remedii pentru victime și metode de a îmbunătăți accesul acestora la remedii judiciare, precum și remedii extrajudiciare. În 2019, a publicat o altă analiză privind [încălcarea drepturilor omului de către întreprinderi în UE și căile de atac disponibile](#). Raportul subliniază dificultățile pe care le întâmpină victimele în încercarea de a accesa remedii, în special atunci când încălcările sunt cauzate de întreprinderi transnaționale. De asemenea, acesta subliniază importanța politicilor privind diligența necesară, aportul asistenței oferite victimelor de către organizații neguvernamentale sau instituții pentru drepturile omului, precum și obstacole întâlnite în practică, în special cu privire la posibilitatea de a obține și administra probe.

Încă din anul 2001, [Comisia Europeană definește](#) responsabilitatea socială a întreprinderilor (RSI) ca fiind „un concept aplicat întreprinderilor pentru a integra în mod voluntar preocupările sociale și de mediu în activitățile comerciale ale acestora și în interacțiunea cu părțile implicate”.

În 2011, [Comisia Europeană a adoptat o strategie](#) pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor care abordează, printre altele, politicile comerciale și de mediu, raportarea privind transparența, achizițiile publice și aspecte specifice privind întreprinderile și drepturile omului. Strategia include o agendă de acțiune cu angajamente din partea Comisiei, precum și sugestii pentru întreprinderi, statele membre și alte grupuri de părți interesate.

Formele incipiente de reglementare a diligenței necesare la nivelul UE au început să fie introduse prin intermediul cerințelor de raportare privind aspectele nefinanciare. Un element important în acest sens este reprezentat de [Directiva privind raportarea nefinanciară \(2014/95/UE\)](#), care aduce modificări importante [Directivei 2013/34/UE](#) și care impune entităților mari de interes public cu peste 500 de angajați (societăți cotate la bursă, bănci și societăți de asigurări) să publice rapoarte privind politicile pe care le pun în aplicare în legătură cu protecția mediului, responsabilitatea socială și tratamentul angajaților, respectarea drepturilor omului, combaterea corupției și a mitei și diversitatea în consiliile de administrație ale întreprinderilor în ceea ce privește vârsta, sexul, nivelul de educație și pregătirea profesională.

În anul 2022, au fost aduse noi modificări prin [Directiva \(UE\) 2022/2464](#), care introduce standardele de raportare privind durabilitatea cu scopul de a asigura calitatea informațiilor raportate. Acestea precizează informațiile pe care trebuie să le prezinte întreprinderile cu privire la factori de mediu, atenuarea schimbărilor climatice, inclusiv în ceea ce privește emisiile de gaze cu efect de seră, adaptarea la schimbările climatice, resursele de apă și cele marine, utilizarea resurselor și economia circulară, poluarea, biodiversitatea și ecosistemele. Sunt, de asemenea, stabilite informațiile pe care trebuie să le prezinte întreprinderile cu privire la factori sociali și care privesc drepturile omului, inclusiv egalitatea de tratament și egalitatea de șanse pentru toți, condițiile de muncă, respectarea drepturilor omului, a libertăților fundamentale și a principiilor democratice. Aceste modificări au fost deja transpuse în legislația națională prin

[Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 85 din 12 ianuarie 2024 pentru reglementarea aspectelor referitoare la raportarea privind durabilitatea.](#) În anul 2025 ar trebui publicate deja primele rapoarte referitoare la sustenabilitate pentru anul financiar 2024.

Acestor reglementări li se adaugă un set amplu de reglementări care încearcă să abordeze impactul pe care întreprinderile îl au asupra exercitării drepturilor omului și a mediului, așa cum arată o analiză a Institutului Danez pentru Drepturile Omului, care caută să plaseze directiva în acest cadru legislativ mai larg.² Printre acestea se numără și [Pactul ecologic european](#), care conține o suită de inițiative politice și legislative și care urmărește eliminarea emisiilor nete de gaze cu efect de seră până în 2050. În plus, au fost prevăzute măsuri care impun restricții privind accesul la piața unică pentru anumite mărfuri pe baza impactului acestora asupra drepturilor omului și asupra mediului, cum ar fi [Regulamentul privind defrișările](#), măsuri care vizează promovarea economiei circulare și reducerea impactului social și de mediu pe întregul ciclu de viață al mărfurilor, precum [Regulamentul privind bateriile](#).

În plus, există unele orientări care ilustrează modul în care activitățile întreprinderilor pot avea impact asupra drepturilor omului și subliniază ce comportament corporativ este interzis în conformitate cu drepturile omului recunoscute la nivel internațional. Astfel de orientări sunt incluse, de exemplu, în [Cadrul de raportare privind principiile directoare ale ONU](#) și în Ghidul interpretativ [Responsabilitatea întreprinderilor de a respecta drepturile omului](#).

2. Despre Directiva CSDD

Directiva (UE) 2024/1760 a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iunie 2024 privind diligența necesară în materie de durabilitate a întreprinderilor și de modificare a Directivei (UE) 2019/1937 și a Regulamentului (UE) 2023/2859, cunoscută și sub denumirea de [Directiva CSDDD](#), a intrat în vigoare la data de **25 iulie 2024**. Statele membre trebuie să **transpună directiva** în legislația națională și să comunice Comisiei textele relevante până la **26 iulie 2026**. Un an mai târziu, normele vor începe să se aplice primului grup de societăți. În urma unei abordări progresive, Directiva CSDDD se va aplica integral în 2029 și va acoperi întreprinderi din UE cu peste 1000 de angajați și o cifră de afaceri de minimum 450 de milioane de euro.

Directiva urmărește să asigure faptul că întreprinderile active pe piața internă contribuie la dezvoltarea sustenabilă și la tranziția către sustenabilitate a economiilor și a societăților, prin identificarea și, dacă este necesar, ierarhizarea în funcție de gradul de prioritate, prevenirea și atenuarea, oprirea, reducerea la minimum și remedierea impacturilor negative reale sau potențiale asupra drepturilor omului și asupra mediului, în legătură cu propriile operațiuni ale întreprinderilor, operațiunile filialelor lor și ale partenerilor lor de afaceri de-a lungul lanțurilor de activități ale întreprinderilor, asigurând totodată faptul că cei afectați de o nerespectare a acestei obligații au acces la justiție și la căi de atac. (punctul 16 din preambul)

Prin urmare, scopul directivei este de a promova un comportament durabil și responsabil al întreprinderilor în cadrul operațiunilor pe care le desfășoară în întregul lor lanț de activitate la nivel global. Așadar, aceasta impune acelor întreprinderi cărora li se aplică să identifice și să

---

² Institutul Danez pentru Drepturile Omului, *Cum se potrivesc piesele în puzzle? Înțelegerea inițiativelor de reglementare ale UE referitoare la întreprinderi și drepturile omului*, 29 aprilie 2024, disponibil în engleză la [link](#)

abordeze impactul negativ al acțiunilor lor asupra drepturilor omului, nu doar în interiorul, ci și în afara Europei.

Directiva își propune să contribuie la o mai bună protecție a drepturilor omului, inclusiv a drepturilor lucrătorilor, un mediu mai sănătos pentru generațiile prezente și viitoare și la facilitarea accesului la justiție pentru victime.

Pentru întreprinderi, directiva instituie o obligație de diligență necesară. Elementele principale ale acestei obligații sunt **identificarea și abordarea impactului negativ potențial și real asupra drepturilor omului și asupra mediului** în propriile operațiuni ale întreprinderii, în filialele acesteia și în întregul lanț de activități. De asemenea, vizează impactul negativ asupra drepturilor omului și asupra mediului generat pe parcursul celei mai mari părți a ciclului de viață al producției, distribuției, transportului și depozitării unui produs sau furnizării de servicii, la nivelul propriilor operațiuni ale întreprinderilor, al operațiunilor filialelor lor și ale partenerilor lor de afaceri în cadrul lanțurilor lor de activități.

Întreprinderile trebuie să ia măsuri adecvate care au capacitatea de a atinge obiectivele de diligență necesară prin abordarea eficientă a impactului negativ, într-o manieră proporțională cu gravitatea și probabilitatea acestuia. În special, ar trebui să se țină seama de circumstanțele fiecărui caz, de natura și amploarea impactului negativ și de factorii de risc relevanți, inclusiv, în ceea ce privește prevenirea și minimizarea impactului negativ, de particularitățile operațiunilor comerciale ale întreprinderii și de lanțul activităților sale, de sectorul sau zona geografică în care își desfășoară activitatea partenerii săi de afaceri, de puterea întreprinderii de a-și influența partenerii de afaceri direcți. (punctul 19 din preambul)

Astfel, deși nu vorbim despre o obligație de rezultat și una de mijloace, măsurile adoptate trebuie să fie unele eficiente, adică aceste măsuri trebuie concepute și aplicate în așa fel încât să fie eficiente în abordarea impactului asupra drepturilor omului. Prin urmare, o întreprindere care adoptă anumite măsuri, dar care nu sunt concepute/adaptate la acest scop explicit, nu își va fi îndeplinit obligațiile prevăzute de directivă.

În plus, directiva stabilește obligația întreprinderilor mari de a adopta și de a pune în aplicare, prin depunerea tuturor eforturilor, un **plan de tranziție pentru atenuarea schimbărilor climatice**, aliniat la obiectivul de neutralitate climatică până în 2050, conform Acordului de la Paris, precum și la obiective intermediare în temeiul Legii europene a climei³.

Comisia lucrează la un [set de orientări](#) pe care le va publica pentru a ajuta întreprinderile să își desfășoare activitatea de diligență necesară și să sprijine părțile interesate în a colabora cu întreprinderile în acest proces.

3. Obiectul de aplicare al directivei

Articolul 1 al directivei definește obiectul de aplicare al acesteia, făcând referire la 3 puncte majore.

---

³ [Regulamentul \(UE\) 2021/1119 de instituire a cadrului pentru realizarea neutralității climatice și de modificare a Regulamentelor \(CE\) nr. 401/2009 și \(UE\) 2018/1999](#)

În primul rând se referă la *obligățiile întreprinderilor în ceea ce privește impacturile negative reale și potențiale asupra drepturilor omului și asupra mediului, în raport cu propriile lor operațiuni, cu operațiunile filialelor lor și cu operațiunile desfășurate de partenerii lor de afaceri în lanțurile de activități ale întreprinderilor respective.*

Pe lângă obligațiile concrete pe care le stabilește directiva, în principal în sarcina întreprinderilor, aceasta stabilește și forme de răspundere care pot fi angajate în cazul în care nu sunt respectate obligațiile prevăzute.

De asemenea, instituie o obligație în sarcina întreprinderilor *de a adopta și a pune în aplicare un plan de tranziție pentru atenuarea schimbărilor climatice având drept scop să asigure, prin depunerea celor mai susținute eforturi, compatibilitatea modelului de afaceri și a strategiei întreprinderii cu tranziția către o economie durabilă și cu limitarea încălzirii globale la 1,5°C, în conformitate cu Acordul de la Paris.*

Prin instituirea acestei obligații se urmărește tranziția întreprinderilor către o economie durabilă, pentru a asigura alinierea la obiectivul de zero emisii nete la nivel mondial până în 2050, astfel cum este stabilit în [Regulamentul \(UE\) 2021/1119](#), inclusiv cu obiectivele sale intermediare și de neutralitate climatică pentru 2050. Planul de tranziție pentru atenuarea schimbărilor climatice ar trebui să fie în conformitate cu cerințele de raportare prevăzute în [Directiva 2013/34/UE](#) în ceea ce privește raportarea de către întreprinderi de informații privind durabilitatea.

Conform articolului 2, directiva se aplică întreprinderilor constituite **în conformitate cu legislația unui stat membru** și care îndeplinesc una dintre următoarele **condiții**:

- (a) întreprinderea a avut, în medie, peste 1000 de angajați și o cifră de afaceri netă la nivel mondial de peste 450 000 000 EUR în ultimul exercițiu financiar pentru care au fost adoptate sau ar fi trebuit să fie adoptate situații financiare anuale;
- (b) întreprinderea nu a atins pragurile prevăzute la litera (a), dar este întreprinderea-mamă de cel mai înalt rang a unui grup care a atins pragurile respective în ultimul exercițiu financiar pentru care au fost sau ar fi trebuit să fie adoptate situații financiare anuale consolidate;
- (c) întreprinderea a încheiat ea însăși sau este întreprinderea-mamă de cel mai înalt rang a unui grup care a încheiat acorduri de franciză sau de licență în Uniune în schimbul unor redevențe cu întreprinderi terțe independente, în cazul în care aceste acorduri asigură o identitate comună, un concept comercial comun și aplicarea unor metode comerciale uniforme; și în cazul în care aceste redevențe s-au ridicat la peste 22 500 000 EUR în ultimul exercițiu financiar pentru care au fost sau ar fi trebuit să fie adoptate situații financiare anuale; și cu condiția ca întreprinderea să fi avut ea însăși sau să fie întreprinderea-mamă de cel mai înalt rang a unui grup care a avut o cifră de afaceri netă la nivel mondial de peste 80 000 000 EUR în ultimul exercițiu financiar pentru care au fost sau ar fi trebuit să fie adoptate situații financiare anuale.

Directiva se aplică și întreprinderilor care sunt constituite **în conformitate cu legislația unei țări din afara UE** și care îndeplinesc una dintre următoarele condiții:

- (a) întreprinderea a generat o cifră de afaceri netă de peste 450 000 000 EUR în Uniune în exercițiul financiar care precedă ultimului exercițiu financiar;

- (b) întreprinderea nu a atins pragul menționat la litera (a), dar este întreprinderea-mamă de cel mai înalt rang a unui grup care, pe bază consolidată, a atins pragul respectiv în exercițiul financiar care precedă ultimului exercițiu financiar;
- (c) întreprinderea a încheiat ea însăși sau este întreprinderea-mamă de cel mai înalt rang a unui grup care a încheiat acorduri de franciză sau de licență în Uniune în schimbul unor redevențe cu întreprinderi terțe independente, în cazul în care aceste acorduri asigură o identitate comună, un concept comercial comun și aplicarea unor metode comerciale uniforme și în cazul în care aceste redevențe s-au ridicat la peste 22 500 000 EUR în Uniune în exercițiul financiar care precedă ultimului exercițiu financiar; și cu condiția ca întreprinderea să fi generat ea însăși sau să fie întreprinderea-mamă de cel mai înalt rang a unui grup care a generat o cifră de afaceri netă de peste 80 000 000 EUR în Uniune în exercițiul financiar care precedă ultimului exercițiu financiar.

Întreprinderile din afara UE, care își desfășoară activitatea într-un stat membru, trebuie să desemneze o persoană fizică sau juridică în calitate de reprezentant autorizat, având sediul sau domiciliul pe teritoriul unuia dintre statele membre în care își desfășoară activitatea. Aceasta trebuie să comunice și să coopereze cu autoritățile naționale de supraveghere cu privire la aspecte ce țin de implementarea directivei.

Prin urmare, pentru întreprinderile din Uniunea Europeană, acestea trebuie să aibă peste 1000 de angajați și o cifră de afaceri netă la nivel mondial de peste 450 000 000 EUR. Pentru cele din afara Uniunii Europene nu mai apare cerința privind numărul de angajați, dar cifra de afaceri trebuie să fie de peste 450 000 000 EUR în Uniune, deci nu la nivel mondial cum este pentru cele din UE. Situația acestor întreprinderi în ceea ce privește aplicarea directivei va fi reglementată de statul membru în care își au sucursala, sau în lipsa unei sucursale, în care întreprinderea a generat cea mai mare cifră de afaceri netă în Uniune în exercițiul financiar care precedă ultimului exercițiu financiar.

Aceste condiții trebuie îndeplinite în două exerciții financiare consecutive. Directiva nu se mai aplică unei întreprinderi în cazul în care aceste condiții încetează să mai fie îndeplinite pentru fiecare dintre ultimele două exerciții financiare relevante.

Se estimează că directiva se aplică unui număr de aproximativ 6000 de întreprinderi din Uniunea Europeană și 900 de întreprinderi din afara UE.

În România, estimările neoficiale arată că directiva se va aplica unui număr de 63 de întreprinderi. Cu toate acestea, directiva se va aplica indirect și întreprinderilor mai mici, cum ar fi prin intermediul lanțurilor de activități ale întreprinderilor incluse în domeniul de aplicare (de exemplu, dacă întreprinderea este un partener de afaceri al întreprinderii mari incluse în domeniul de aplicare). Astfel, deși obligațiile CSDDD nu li se vor aplica în mod direct, partenerii lor mari de afaceri le-ar putea solicita să efectueze o formă de diligență necesară în viitor.

Întreprinderile trebuie să desfășoare activități de diligență necesară cu privire la operațiunile lor, la cele ale filialelor lor și la relațiile lor de afaceri în „lanțurile lor de activități”, care includ activitățile partenerilor de afaceri care au legătură cu produsele și serviciile societății în cauză și, în al doilea rând, activitățile specifice ale partenerilor de afaceri, inclusiv distribuția, transportul și depozitarea produselor, cu condiția ca aceste activități să fie desfășurate pentru societate sau în numele acesteia.

Acest act normativ nu se aplică FIA (organisme de plasament colectiv)⁴, nici organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM).⁵

Articolul 3 din Directiva CSDD prevede definițiile folosite de directivă pentru întreprinderi, lanț de activități și impact negativ asupra mediului sau drepturilor omului.

Combaterea schimbărilor climatice și protecția drepturilor omului

Directiva definește în mod limitativ la ce se referă prin drepturile omului și dreptul mediului. Ea prevede în mod limitativ în anexa 1 drepturile la care se referă și instrumentele avute în vedere privind apărarea drepturilor omului.

Drepturile acoperite de directivă cuprind dreptul la viață, interzicerea torturii, protejarea vieții private, condiții de muncă și interzicerea muncii forțate, drepturile copiilor, dreptul la asociere și sindicalizare.

Această listă de instrumente privind drepturile omului nu reflectă întregul cadru de instrumente existente, lipsind anumite instrumente de bază, precum cele privind drepturile lucrătorilor emigranți sau traficul de persoane, discriminarea, violența și hărțuirea, aspect criticat de organizații din domeniul drepturilor omului care atrag atenția că în practică această abordare poate crea incertitudine și submina eficacitatea directivei.⁶ Cu toate acestea, absența lor nu înseamnă că drepturile vizate nu intră deloc în domeniul de aplicare al directivei, ci că acestea sunt incluse în măsura în care sunt acoperite de [Pactul internațional privind drepturile civile și politice](#) și de [Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale](#), care sunt ambele enumerate.

Cu privire la mediu, directiva impune statelor membre să adopte legislație prin care să se asigure că întreprinderile vizate adoptă și pun în aplicare un plan de tranziție pentru atenuarea schimbărilor climatice care vizează asigurarea faptului că modelul de afaceri și strategia întreprinderii sunt compatibile cu tranziția către o economie durabilă și cu limitarea încălzirii globale la 1,5 grade Celsius.

Partea a doua din Anexa 1 a directivei include interdicții și obligații incluse în instrumentele de mediu. Organizațiile de mediu au atras atenția că nu toate efectele asupra mediului pe care o întreprindere le poate provoca sau la care poate contribui sunt acoperite de convenții internaționale, iar lista convențiilor și dispozițiilor este departe de a fi completă, lipsind acorduri de mediu importante, exemplul cel mai evident referindu-se la Acordul de la Paris.⁷

4. Diligența necesară

---

⁴ În sensul articolului 4 alineatul (1) lit a din Directiva 2011/61/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2011

⁵ În sensul articolului 1 alineatul (2) din Directiva 2009/65/CE a Parlamentului European și a Consiliului (32).

⁶ ECCJ, Clean Clothes Campaign, ECCHR, Frank Bold, Oxfam, Cidse, FIDH, Anti-Slavery, Friends of the Earth, [Directiva privind obligația de diligență privind durabilitatea întreprinderilor: Un ghid de transpunere și punere în aplicare pentru organizațiile societății civile](#), 12 noiembrie 2024, pagina 22

⁷ ClientEarth și Frank Bold, [Diligența Necesară și raportarea privind mediul în UE Analiza juridică a Directivei UE privind diligența necesară în materie de sustenabilitate a întreprinderilor și recomandări de politică pentru transpunerea în legislația națională](#), septembrie 2024, paginile 62, 63

Statele membre au obligația de a se asigura că întreprinderile, inclusiv întreprinderile mamă, își îndeplinesc obligația de diligență bazată pe riscuri în ceea ce privește drepturile omului și mediul, efectuând următoarele acțiuni:

- (a) **integrarea diligenței necesare în politicile și în sistemele lor de gestionare a riscurilor (art. 7).** Această politică se elaborează în consultare prealabilă cu angajații întreprinderii și cu reprezentanții acestora și conține o descriere a abordării întreprinderii, un cod de conduită, o descriere a proceselor instituite în vederea integrării diligenței necesare în politicile relevante ale întreprinderii și a punerii în aplicare a obligației de diligență. Aceste politici trebuie actualizate ori de câte ori apar modificări semnificative și cel puțin o dată la 24 de luni.
- (b) **identificarea și evaluarea impacturilor negative reale sau potențiale (art. 8)** care decurg din propriile operațiuni sau din cele ale filialelor lor și, în cazul în care sunt legate de lanțurile lor de activități, din operațiunile partenerilor lor de afaceri. Întreprinderile trebuie să cartografieze propriile operațiuni, pe cele ale filialelor lor și, în cazul în care sunt legate de lanțurile lor de activități, pe cele ale partenerilor lor de afaceri, pentru a identifica domeniile generale în care este cel mai probabil să se producă impacturi negative și în care acestea au probabilitatea de a fi cele mai grave, iar pe baza acestor cartografieri trebuie să realizeze o evaluare aprofundată a propriilor operațiuni, în domeniile în care au fost identificate cele mai probabile și cel mai grave impacturi negative.
- (c) **ierarhizarea impacturilor negative reale și potențiale (art. 9).** Atunci când nu este fezabil să se prevină, să se atenueze, să se oprească sau să se reducă la minimum, în același timp și în întregime, toate impacturile negative identificate, întreprinderile stabilesc ordinea de prioritate a impacturilor negative identificate, în funcție de gravitatea și probabilitatea impacturilor negative, abordându-le mai întâi și într-un termen rezonabil pe cele cu impacturile negative cele mai grave și cele mai probabile, iar ulterior pe cele mai puțin grave și mai puțin probabile. Acest exercițiu de stabilire a priorităților ar trebui efectuat numai în cazul în care întreprinderea justifică faptul că nu poate aborda alte impacturi în același timp.
- (d) **prevenirea impacturilor negative potențiale (art. 10).** Întreprinderile trebuie să ia măsuri adecvate pentru a preveni sau, în cazul în care prevenirea nu este posibilă, pentru a atenua în mod adecvat impacturile negative potențiale care au fost sau ar fi trebuit să fie identificate în temeiul articolului 8. Întreprinderile trebuie să elaboreze un plan de acțiune de prevenire cu calendare rezonabile, să obțină garanții contractuale de la parteneri pentru respectarea planului de prevenire și a codului de conduită. Totodată, trebuie să realizeze investiții și îmbunătățiri necesare privind planul de afaceri, strategiile și operațiunile generale. Atunci când impacturile negative potențiale nu au putut fi prevenite sau atenuate în mod adecvat, întreprinderea are obligația de a nu încheia relații noi sau de a nu prelungi relațiile existente cu un partener de afaceri în legătură cu care a survenit impactul, sau în lanțul de activități al căruia a survenit impactul.
- (e) **oprirea impacturilor negative reale și reducerea la minimum a amplitudinii acestora (art. 11).** Întreprinderile trebuie să adopte măsuri adecvate pentru neutralizarea impactului negativ sau reducerea la minimum a amplitudinii acestuia. Aceste măsuri trebuie să fie proporționale cu gravitatea impactului negativ și cu implicarea întreprinderii în impactul negativ și pot conține și elaborarea unui plan de acțiuni,

realizarea de investiții și modificări, obținerea de garanții contractuale de la parteneri și, în ultimă instanță, suspendarea temporară sau încetarea relației de afaceri cu acei parteneri în legătură cu care a survenit impactul, sau în lanțul de activități al căruia a survenit impactul negativ.

- (f) **remedierea (art. 12)**. Atunci când se produce un impact negativ întreprinderea responsabilă trebuie să asigure remedierea impactului negativ pe care l-a cauzat singură sau în comun cu alte entități.
- (g) **colaborarea semnificativă cu părțile interesate (art.13)**. Întreprinderile trebuie să furnizeze informații relevante și cuprinzătoare pentru a desfășura consultări eficiente și transparente, iar părțile interesate pot cere și informații suplimentare relevante. Consultarea are loc atunci când se culeg date pentru a se stabili impacturile negative, atunci când se elaborează planuri de acțiune, precum și atunci când se monitorizează eficacitatea politicii și a măsurilor privind diligența necesară
- (h) **mecanismul de notificare și procedura de tratare a plângerilor (art.14)**. Persoanele fizice sau juridice afectate, sindicatele și reprezentanții ai angajaților, precum și ONG-urile trebuie să poată depune plângeri în cazul în care au suspiciuni legitime cu privire la impacturile negative reale sau potențiale în ceea ce privește operațiunile întreprinderilor, operațiunile filialelor lor sau operațiunile partenerilor lor de afaceri din lanțurile de activități ale întreprinderilor. Procedura trebuie să fie una echitabilă, disponibilă publicului, accesibilă, previzibilă și transparentă, care permite chiar și plângeri anonime și prezintă garanții împotriva represaliilor, și care poate duce la remedierea situației sesizate.
- (i) **monitorizare (art. 15)**. Întreprinderile ar trebui să efectueze evaluări periodice privind propriile operațiuni și măsuri, cele ale filialelor lor și, în cazul în care sunt legate de lanțul de activități al întreprinderii, operațiunile și măsurile partenerilor lor de afaceri, pentru a evalua punerea în aplicare și a monitoriza adecvarea și eficacitatea identificării, prevenirii, atenuării și eliminării impacturilor negative, precum și a reducerii la minimum a amplitudinii acestora. Aceste evaluări se efectuează cel puțin o dată la 12 luni și ori de câte ori există motive întemeiate să se considere că pot apărea noi riscuri de producere a respectivelor impacturi negative.
- (j) **comunicare/raportare (art. 16)**. Întreprinderile ar trebui să publice, pe propriul site web, declarații anuale cu privire la aspectele reglementate de directivă. Până la 31 martie 2027, Comisia adoptă acte pentru a stabili conținutul și criteriile pentru raportarea pe care trebuie să o realizeze întreprinderile, raportare care va cuprinde informații despre obligația de diligență, despre impacturilor negative reale și potențiale identificate și a măsurile adecvate întreprinse cu privire la impacturile respective.

5. Termene

Directiva prevede următoarele date privind transpunerea:

- Până la 26 ianuarie 2027 Comisia, în consultare cu statele membre și părțile interesate, adoptă orientări cu privire la clauze contractuale tip cu caracter facultativ, prin care întreprinderile pot obține de la un partener de afaceri garanții contractuale potrivit cărora acesta va asigura respectarea codului de conduită al întreprinderii;

- Până la 26 ianuarie 2027 Comisia, în consultare cu statele membre și cu părțile interesate, va emite orientări privind modul de exercitare a diligenței necesare (inclusiv procesul de identificare, prioritizarea impacturilor, măsurile adecvate de adaptare a practicilor de exploatare și remediere, dezangajarea responsabilă, implicarea părților interesate, inclusiv prin mecanismul de notificare și procedura de reclamație), evaluarea factorilor de risc precum și trimiteri la surse de date și de informații disponibile pentru respectarea obligațiilor prevăzute în directivă;
- Până la 26 iulie 2027 Comisia, în consultare cu statele membre și cu părțile interesate, va emite orientări privind planul de tranziție, informații privind modul de partajare a resurselor și a informațiilor între întreprinderi și alte entități juridice pentru implementarea directivei, precum și informații cu privire la modul de dialogare pe parcursul procesului de diligență necesară.
- Până la 31 decembrie 2028, statele membre numesc cel puțin un organism de colectare. Acesta poate fi un organism, o autoritate sau un registru național, desemnat ca atare.
- De la 1 ianuarie 2029 întreprinderile, atunci când publică declarația anuală prevăzută de directiva CSDDD, transmit în același timp declarația respectivă organismului de colectare.

Dispozițiile devin aplicabile gradual, statele membre aplică dispozițiile respective după cum urmează:

- (a) de la 26 iulie 2027 pentru întreprinderile care au avut, în medie, peste 5000 de angajați și au generat o cifră de afaceri netă la nivel mondial de peste 1 500 000 000 EUR în ultimul exercițiu financiar anterior datei de 26 iulie 2027;
- (b) de la 26 iulie 2028 în ceea ce privește întreprinderile care au avut, în medie, peste 3000 de angajați și au generat o cifră de afaceri netă la nivel mondial de peste 900 000 000 EUR în ultimul exercițiu financiar anterior datei de 26 iulie 2028;
- (c) de la 26 iulie 2027 în ceea ce privește întreprinderile din țări terțe, care au generat o cifră de afaceri netă de peste 1 500 000 000 EUR în Uniune în exercițiul financiar care precedă ultimului exercițiu financiar anterior datei de 26 iulie 2027;
- (d) de la 26 iulie 2028 în ceea ce privește întreprinderile din țări terțe, care au generat o cifră de afaceri netă de peste 900 000 000 EUR în Uniune în exercițiul financiar care precedă ultimului exercițiu financiar anterior datei de 26 iulie 2028;
- (e) de la 26 iulie 2029 în ceea ce privește toate celelalte întreprinderi menționate în directivă.

Comisia urmează, de asemenea, să instituie un **serviciu unic de asistență**, prin intermediul căruia întreprinderile pot solicita informații, orientări și sprijin cu privire la îndeplinirea obligațiilor care le revin, stabilite în prezenta directivă. Autoritățile naționale relevante din fiecare stat membru colaborează cu serviciul unic de asistență pentru a contribui la adaptarea informațiilor și a orientărilor la contextele naționale, precum și la diseminarea acestor informații și orientări.

6. Autorități de supraveghere

Până la 26 iulie 2026, fiecare stat membru trebuie să desemneze una sau mai multe autorități de supraveghere însărcinate să supravegheze respectarea obligațiilor prevăzute de directivă. Atunci când un stat membru desemnează mai multe autorități de supraveghere, acesta se asigură că respectivele competențe ale autorităților de supraveghere în cauză sunt clar definite și că acestea au o relație strânsă și eficientă de colaborare.

Autoritățile de supraveghere trebuie să fie independente din punct de vedere juridic și funcțional și toate persoanele care lucrează pentru acestea, precum și auditorii, experții și orice alte persoane care acționează în numele acestora își exercită competențele în mod imparțial, transparent, cu respectarea obligațiilor privind secretul profesional și nu se află în conflict de interese. Ele publică anual un raport privind activitățile lor în temeiul directivei.

Competențele autorităților de supraveghere

Autoritățile de supraveghere trebuie să aibă competențe și resurse adecvate pentru a-și îndeplini sarcinile, inclusiv competența de a impune întreprinderilor să furnizeze informații și de a efectua investigații cu privire la respectarea obligațiilor în directivă. Ele supraveghează adoptarea și elaborarea planului de tranziție pentru atenuarea schimbărilor climatice.

Autoritățile de supraveghere trebuie să poată iniția o investigație din proprie inițiativă sau ca urmare a unor suspiciuni motivate care i-au fost comunicate, în cazul în care consideră că dispune de suficiente informații ce indică o posibilă încălcare de către o întreprindere a obligațiilor prevăzute în dispozițiile de drept intern adoptate în temeiul directivei.

Inspecțiile se efectuează în conformitate cu dreptul intern al statului membru în care se efectuează inspecția și după ce întreprinderea a fost înștiințată în prealabil, cu excepția cazului în care înștiințarea prealabilă ar împiedica eficacitatea inspecției.

În cazul în care o autoritate de supraveghere identifică o situație de nerespectare a dispozițiilor adoptate în temeiul directivei, aceasta acordă întreprinderii în cauză o perioadă de timp adecvată pentru a lua măsuri de remediere, dacă astfel de măsuri sunt posibile. Ea poate de asemenea să aplice sancțiuni.

În contextul îndeplinirii sarcinilor, autoritățile de supraveghere au cel puțin competența:

- (a) de a obliga societatea:
  - (i) să înceteze încălcările dispozițiilor de drept intern adoptate în temeiul directivei, prin efectuarea unei acțiuni sau încetarea unui comportament;
  - (ii) să se abțină de la repetarea comportamentului respectiv; și
  - (iii) după caz, să furnizeze măsuri de remediere proporționale cu încălcarea și necesare pentru a pune capăt acesteia;
- (b) de a impune sancțiuni; și
- (c) de a adopta măsuri provizorii în caz de risc iminent de prejudiciu grav și ireparabil.

Deciziile autorității de supraveghere pot fi atacate în instanță și ele nu aduc atingere răspunderii civile a întreprinderii.

Sesizările către autoritatea de supraveghere pot fi depuse de persoane fizice și juridice care au suspiciuni motivate în baza cărora au motive să creadă, pe baza unor circumstanțe obiective, că o întreprindere nu respectă dispozițiile directivei.

Persoanele care depun sesizări pot solicita să li se protejeze identitatea.

Autoritățile de supraveghere evaluează suspiciunile motivate într-un interval de timp adecvat și informează persoanele care depun sesizările cu privire la rezultatul evaluării suspiciunilor lor motivate, indicând motivele care au stat la baza respectivului rezultat. Deciziile adoptate pot fi contestate în instanță.

Autoritățile de supraveghere trebuie să aibă posibilitatea de a aplica sancțiuni care să fie efective, proporționale și cu efect de descurajare. Aceste pot fi și sancțiuni pecuniare, care se stabilesc raportat la cifra de afaceri netă la nivel mondial a întreprinderii. **Limita maximă a sancțiunilor pecuniare nu poate fi mai mică de 5 % din cifra de afaceri netă** la nivel mondial a întreprinderii în exercițiul financiar care precedă exercițiului financiar în care s-a luat decizia de impunere a amenzii.

În aplicarea sancțiunii ar trebui să se țină seama de:

- (a) natura, gravitatea și durata încălcării, precum și de gravitatea impacturilor care rezultă din încălcarea respectivă;
- (b) eventualele investiții realizate și eventualul sprijin specific furnizat;
- (c) eventuale colaborări cu alte entități pentru a aborda impacturile în cauză;
- (d) după caz, măsura în care au fost luate decizii de stabilire a priorităților în conformitate cu articolul 9;
- (e) eventuale încălcări anterioare relevante, stabilite prin decizie finală;
- (f) măsura în care întreprinderea a luat eventuale măsuri de remediere cu privire la chestiunea în cauză;
- (g) beneficiile financiare dobândite sau pierderile evitate de întreprindere datorită încălcării;
- (h) orice alți factori agravanți sau atenuanți aplicabili circumstanțelor cazului.

7. Răspunderea întreprinderilor și dreptul la despăgubiri integrale

Statele membre se asigură că o întreprindere poate fi considerată răspunzătoare pentru un prejudiciu cauzat unei persoane fizice sau juridice, cu condiția ca:

- (a) întreprinderea să nu fi respectat, în mod intenționat sau din neglijență, obligațiile din Directivă; și
- (b) ca urmare a neîndeplinirii obligațiilor să fi fost cauzat un prejudiciu intereselor juridice ale persoanei fizice sau juridice.

În cazul în care întreprinderea este considerată răspunzătoare, o persoană fizică sau juridică are dreptul la despăgubiri integrale pentru prejudiciu, despăgubire care nu poate fi excesivă.

Termenul de prescripție pentru introducerea de acțiuni în despăgubire în temeiul directivei trebuie să fie de **cel puțin cinci ani** și nu poate începe să curgă înainte de încetarea încălcării

și înainte ca reclamantul să fi fost conștient sau să fi trebuit în mod rezonabil să fie conștient de fapta în cauză, prejudiciul cauzat și cine anume a cauzat prejudiciul.

Procedura judiciară trebuie să fie una accesibilă, fără costuri prohibitive, și trebuie să permită luarea de măsuri de încetare, inclusiv prin proceduri simplificate.

Orice presupusă parte prejudiciată trebuie să poată autoriza un sindicat, o organizație neguvernamentală pentru drepturile omului sau de protecție a mediului, sau o altă organizație neguvernamentală sau chiar instituții naționale pentru drepturile omului, precum și să introducă acțiuni în justiție pentru a asigura respectarea drepturilor presupusei părți prejudiciate.

Răspunderea civilă a unei întreprinderi pentru prejudiciile rezultate nu aduce atingere răspunderii civile a filialelor sale și nici celei a partenerilor de afaceri direcți și indirecti din lanțul de activități al întreprinderii. În cazul în care prejudiciul a fost cauzat în comun de către întreprindere și filiala sa ori partenerul său de afaceri direct sau indirect, aceștia sunt răspunzători în solidar, fără a se aduce atingere dispozițiilor de drept intern privind condițiile răspunderii solidare și dreptul de regres.

8. Recomandări privind transpunerea directivei

[Directiva a fost adoptată după ani de negocieri](#) și discuții și, în pofida faptului că prezintă unele limitări, ea este considerată ca fiind un progres semnificativ în ceea ce privește mediul de afaceri și drepturile omului, având un rol esențial pentru asigurarea respectării drepturilor omului de către întreprinderi.

Pentru ca aceasta să aibă un efect real în practică este nevoie ca transpunerea în legislația națională să fie cât mai eficientă și bine ancorată în infrastructura judiciară națională.

Au început deja să apară materiale cu privire la transpunere care cuprind recomandări pentru o transpunere cât mai eficientă.

Institutul Danez pentru Drepturile Omului (*Danish Institute for Human Rights*) a publicat în septembrie 2024 un [ghid practic](#) pentru instituțiile naționale pentru drepturile omului privind transpunerea directivei. Acest ghid arată că textul directivei are lacune și, uneori, un limbaj ambiguu, care ar putea fi clarificat în legile de transpunere și/sau prin măsuri suplimentare. El subliniază rolul pe care îl pot avea instituțiile pentru drepturile omului în transpunerea directivei.

ClientEarth și Frank Bolt au publicat în septembrie 2024 un [ghid](#) care cuprinde o analiză juridică a directivei și recomandări de politică pentru transpunerea în legislația națională. Acesta urmărește sprijinirea actorilor implicați în transpunere (în special a autorităților publice), oferind o analiză aprofundată a dispozițiilor referitoare la mediu și recomandări cu privire la modul de transpunere a directivei, fiind axat în principal pe nevoia de a asigura un nivel ridicat de protecție a mediului – inclusiv prin valorificarea sinergiilor cu [Directiva-cadru privind deșeurile radioactive](#) și prin maximizarea alinierii la standardele internaționale.

Asociația Anti-Slavery International a publicat în octombrie 2024 o [analiză privind directiva](#). Aceasta explică prevederile directivei, evidențiază lacunele rămase și viitoarele acțiuni de

advocacy necesare pentru a garanta că lucrătorii își pot exercita pe deplin drepturile în temeiul directivei. Totodată, se urmărește permiterea organizațiilor neguvernamentale de a pleda pentru o punere în aplicare eficientă și sprijinirea întreprinderilor cu privire la modul în care acestea pot urma cele mai bune practici și pot asigura un tratament echitabil pentru lucrători.

O coaliție de organizații pentru drepturile omului formată din: ECCJ, Clean Clothes Campaign, ECCHR, Frank Bold, Oxfam, Cidse, FIDH, Anti-Slavery, Friends of the Earth, a publicat în noiembrie 2024 un [ghid privind transpunerea directivei](#), care cuprinde inclusiv recomandări pentru modul în care societatea civilă se poate implica în transpunere, dar și recomandări pentru statele membre.

8.1. Autoritatea de supraveghere

Autoritatea de supraveghere va avea un rol important în implementarea directivei. Aceasta va acoperi o plajă largă de teme și va trebui să aibă competențe specifice nu doar în ceea ce privește mediul de afaceri, dar și drepturile omului și problemele de mediu. Ea va avea și o varietate de competențe, inclusiv posibilitatea de a cerceta cazuri de conformitate cu directiva, de a solicita încetarea unor încălcări sau de a aplica sancțiuni care pot ajunge și la 5% din cifra de afaceri mondială netă a întreprinderii.

Prin urmare, este foarte importantă desemnarea sau înființarea unei autorități competente care să poată asigura o bună aplicare a directivei în practică.

Institutul Danez pentru Drepturile Omului a organizat un atelier în iulie 2024 în care a prezentat principalele aspecte de luat în considerare atunci când va fi desemnată autoritatea de supraveghere, extrapolând din experiența unor state.⁸ Deși nu există un consens la nivel european privind autoritățile care vor putea prelua sarcinile autorității de supraveghere, există indicații că unele state ar putea fi înclinate să desemneze autoritățile însărcinate cu supravegherea întreprinderilor financiare reglementate. Pot fi desemnate și alte autorități de reglementare ale întreprinderilor.

Există discuții cu privire la implicarea punctelor naționale de contact (PNC), înființate conform recomandărilor OCDE, dar capacitatea, mandatul și resursele PNC [variază](#) foarte mult de la o țară la alta. Totodată, în mai multe state există probleme de [guvernanță, transparență și eficacitate](#) ale PNC, ceea ce reprezintă un obstacol în calea considerării lor ca mecanisme eficiente de supraveghere, dar pot fi considerate ca fiind complementare, acționând alături de un AS eficient și cu capacități suficiente.

În Norvegia, [Autoritatea Norvegiană pentru Protecția Consumatorilor](#) a fost desemnată ca autoritate responsabilă pentru punerea în aplicare a directivei, întrucât aceasta are deja experiență relevantă. Autoritatea are competența de a dispune interdicții, de a emite ordine și de a impune sancțiuni. Totodată, aceasta implică activ alți actori cu expertiză relevantă, inclusiv institutul național pentru drepturile omului, punctul național de contact, agenția norvegiană de

---

⁸ Institutul Danez pentru Drepturile Omului, [Raport de atelier: Colaborarea cu autoritățile de supraveghere în temeiul Directivei privind obligația de diligență privind durabilitatea întreprinderilor](#), 11 iulie 2024

achiziții publice, organizațiile angajaților și angajatorilor, precum și reprezentanți ai societății civile.

România nu are nicio instituție publică deja înființată care să poată îndeplini în structura actuală sarcinile prevăzute pentru autoritățile de supraveghere.

Pentru a implementa în mod adecvat directiva, va trebui să fie creată o instituție nouă care să îndeplinească acest rol al autorității de supraveghere, ori ca aceste sarcini să fie preluate de una sau mai multe instituții existente care să primească resurse și competențe corespunzătoare.

Orice opțiune aleasă va trebui să integreze experiența deja acumulată de instituții existente. De exemplu, în domeniul drepturilor omului, este important să fie integrate experiența instituției Avocatului Poporului și a Institutului Român pentru Drepturile Omului. În domeniul protecției mediului orice demers trebuie realizat în consultare cu Ministerul Mediului și Garda de Mediu. Alți actori importanți vor fi Consiliul Concurenței, Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, reprezentanți ai mediului de afaceri și ai societății civile.

8.2. Relația cu Punctul Național de Contact

O instituție deja existentă care are responsabilități similare cu cele ale autorității de supraveghere este Punctul Național de Contact pentru aplicarea recomandărilor propuse de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) în Ghidul pentru Întreprinderi Multinaționale. Înființarea autorității de supraveghere trebuie să includă și o delimitare clară de Punctul Național, cu clarificarea rolului fiecărei instituții și posibilități de cooperare

Această instituție a fost înființată în 2005 prin [Hotărârea de Guvern nr. 420 din 12 mai 2005](#). Principala atribuție a Punctului Național de Contact este soluționarea problemelor ce pot interveni între întreprinderile multinaționale și stat, iar coordonarea sa este asigurată de ministrul pentru coordonarea activităților din domeniile mediului de afaceri și întreprinderilor mici și mijlocii, împreună cu responsabilul pentru relația României cu OCDE desemnat de ministrul afacerilor externe, în timp ce secretariatul tehnic este asigurat de reprezentanții nominalizați din cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Agenției Române pentru Investiții Străine.

În prezent, Punctul Național de Contact este denumit punct de contact pentru conduită responsabilă în afaceri pentru aplicarea recomandărilor propuse de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) în liniile directoare pentru întreprinderi multinaționale și este găzduit de [InvestRomania](#), Direcția Generală Investiții Străine din cadrul [Agenției Române pentru Investiții și Comerț Exterior](#).

Agenția Română pentru Investiții și Comerț Exterior, denumită în continuare ARICE, asigură personalul și resursele necesare funcționării PNC, iar finanțarea activității PNC se realizează de la bugetul de stat, prin bugetul alocat ARICE, pe baza propunerilor PNC, în limitele fondurilor alocate cu această destinație prin legile anuale ale bugetului de stat.

Conform informațiilor disponibile pe [pagina dedicată](#), rolul Punctului Național de Contact constă în promovarea și creșterea gradului de conștientizare cu privire la Ghidul OCDE pentru

întreprinderile multinaționale, precum și *furnizarea unui mecanism de plângere pentru soluționarea cazurilor (cunoscute sub denumirea de „instanțe specifice”) referitoare la nerespectarea recomandărilor din Ghid.*

Liniile directoare din aceste ghiduri acoperă domenii cum ar fi:

- Ocuparea forței de muncă și relațiile industriale
- Mediul înconjurător
- Drepturile omului
- Combaterea mitei, a solicitării de mită și a extorcării
- Protecția consumatorilor
- Știință și tehnologie
- Concurență
- Fiscalitate

Un raport de evaluare a Punctului Național din 2024, realizat de experții OCDE, arată că structura acestei instituții se bazează pe o Hotărâre de Guvern din 2005 care nu mai reflectă compoziția actuală a punctului național, fiind compus din 14 membri dintre care 11 sunt instituții de stat, 2 reprezentanți ai mediului de afaceri și Academia Română, fără niciun reprezentant al societății civile, iar Punctul Național de Contact nu este complet funcțional, nu are suficienți angajați, din 2005 până în 2024 nu a analizat nicio plângere concretă și nu are o procedură clară prin care poate analiza și soluționa plângerile primite.⁹

După publicarea acestui raport, în noiembrie 2024, a fost modificată Hotărârea de Guvern în baza căreia funcționează Punctul Național de Contact, prin [Hotărârea nr. 1.430 din 14 noiembrie 2024 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 420/2005 privind înființarea și funcționarea Punctului Național de Contact pentru aplicarea recomandărilor propuse de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică \(OCDE\) în Ghidul pentru Întreprinderi Multinaționale.](#)

8.3. Posibile instituții relevante

Alte instituții care ar putea contribui la înființarea autorității sau buna sa funcționare ar fi:

- **Avocatul Poporului** – această instituție are experiență și competențe largi privind respectarea drepturilor omului. Conform [Legii 35/1997](#) ea are deja posibilitatea de a primi și analiza petiții. Deși nu are competențe specifice cu privire la probleme de mediu, a realizat în trecut demersuri relevante, cum ar fi publicarea unui [raport special](#) privind protejarea zonelor forestiere ale României.
- **Institutul Român pentru Drepturile Omului** - conform [legii de înființare](#), mandatul Institutului este: de a asigura o mai bună cunoaștere de către organismele publice, asociațiile neguvernamentale și cetățenii români a problematicii drepturilor omului.

---

⁹ OCDE (2024), *Punctul național de contact pentru evaluări inter pares privind comportamentul responsabil al întreprinderilor: România 2024*, Editura OCDE, Paris, <https://doi.org/10.1787/74594718-en>

Începând cu anul 2023, Institutul este [punct focal](#) pentru punerea în aplicare a Recomandării (UE) 2022/758 privind protecția jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului implicați în acțiuni de mobilizare publică împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive („acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice”) (SLAPP).

- **Consiliul Concurenței** este singura autoritate responsabilă cu [aplicarea regulilor de concurență](#), care are o funcție preventivă, de monitorizare și supraveghere și una corectivă, de sancționare a abaterilor de la un comportament concurențial normal. Astfel are deja experiență cu mediul de afaceri și gestionarea unor sesizări împotriva unor întreprinderi.
- **Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor** are, de asemenea, [competențe](#) și experiență referitoare la mediul de afaceri, activitatea întreprinderilor, activități de control și de rezolvare a reclamațiilor primite. Totodată, aceasta a dezvoltat un instrument de [Soluționare Alternativă a Litigiilor](#) (SAL) pentru a facilita rezolvarea reciproc avantajoasă și eficientă a litigiilor între consumatori și comercianți.

Pe aspecte ce țin de drepturile angajaților poate fi fructificată și experiența [Inspecției muncii](#), iar pe probleme de mediu poate fi valorizată experiența [Gărzii Naționale de Mediu](#) și a Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor.

8.4. Răspunderea întreprinderilor și dreptul la despăgubiri integrale

Directiva reglementează și răspunderea civilă a întreprinderilor și dreptul la despăgubiri integrale, așa cum am arătat în secțiunea 7 a acestui raport.

Legislația română deja are un mecanism prin care se poate angaja răspunderea întreprinderilor și acoperirea daunelor cauzate.

Articolul 1349 din [Codul civil](#) reglementează răspunderea civilă delictuală, care stabilește cu titlu general că oricine săvârșește o faptă ilicită cu vinovăție și prin asta cauzează un prejudiciu poate fi obligat să acopere acel prejudiciu.

Acest temei de drept ar putea sta la baza unor solicitări pentru despăgubiri sau ar putea fi adoptat un nou temei de drept, gândit în mod special pentru tipul de situații acoperite de directivă.

Trebuie precizat că în legislația actuală termenul general prescripție este de 3 ani, iar pentru astfel de situații va trebui stabilit un **termen special de minimum 5 ani**.

Un aspect important care va trebui reglementat privește **calitatea procesuală activă**.

Regula generală este că o acțiune în instanță poate fi inițiată doar de către persoana care are un interes personal și care este parte a raportului juridic dedus judecății. Cu toate acestea, se recunoaște posibilitatea de a introduce cereri și de *persoane, organizații, instituții sau autorități care, fără a justifica un interes personal, acționează pentru apărarea drepturilor ori intereselor*

*legitime ale unor persoane aflate în situații speciale sau, după caz, în scopul ocrotirii unui interes de grup ori general.*¹⁰

Dar, ar trebui o prevedere expresă în acest sens, care să reglementeze cine și în ce condiții poate formula o cerere pentru repararea prejudiciului cauzat. Un exemplu de reglementare care poate ghida și această procedură a fost recent adoptată prin [Legea nr. 414 din 19 decembrie 2023](#) privind desfășurarea acțiunilor în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor. Această lege transpune [Directiva \(UE\) 2020/1.828](#) a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2020 privind acțiunile în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor.

Pentru a garanta accesul la justiție ar fi indicat ca astfel de cereri să fie scutite de **taxă de timbru**. Avem deja exemple în acest sens, de exemplu conflictele de muncă sunt scutite de taxă de timbru.¹¹

Un alt aspect important îl reprezintă **sarcina probei**. Regula generală din legislația noastră este că cel care face o susținere în cursul procesului trebuie să o dovedească, adică trebuie să furnizeze probe care susțin ceea ce pretinde, conform art. 249 al Codului de procedură civilă (CPC).

Directiva cere ca legislația să permită reclamantului, atunci când are o justificare motivată cu fapte și probe suficiente pentru a susține caracterul plauzibil al acțiunii în despăgubire și indică faptul că întreprinderea deține controlul asupra unor probe suplimentare, să solicite instanțelor să dispună ca astfel de probe să fie divulgate de întreprindere în conformitate cu dreptul procedural intern.

Legislația națională deja stabilește că, atunci când o parte arată că partea adversă deține un înscris probatoriu referitor la proces, instanța poate ordona înfățișarea lui, dacă înscrisul este comun părților din proces, dacă însăși partea adversă s-a referit în proces la acest înscris sau dacă, după lege, ea este obligată să înfățișeze înscrisul, conform articolul 293 CPC. În plus, instanța are posibilitatea de a numi unul sau 3 experți, la cererea părților ori din oficiu, pentru lămurirea unor împrejurări de fapt (art. 330 CPC).

În practică, reclamantii vor avea totuși posibilități reduse de a-și putea dovedi pretențiile și de a avea acces la dovezi sau chiar informații cu privire la mijloace de probă deținute de întreprinderi. Din aceste motive, deși nu este expres solicitat de către directivă, poate fi util ca pentru buna aplicare a acestei prevederi și pentru a garanta accesul la justiție pentru victime, **sarcina probei să fie inversată**. Astfel, pentru situațiile în care există elemente de fapt suficiente care să susțină acuzațiile, să revină întreprinderii sarcina probei pentru a dovedi că nu a avut loc o încălcare a directivei din care să fi rezultat un prejudiciu față de reclamant. Asemenea mecanisme există deja în litigiile privind discriminarea sau hărțuirea morală la locul de muncă.¹² Un alt exemplu este în dreptul muncii, unde sarcina probei revine angajatorului, acesta fiind obligat să depună dovezile în apărarea sa până la prima zi de înfățișare.¹³

Principiul repartizării/partajării sarcinii probei este bine înrădăcinat în dreptul UE și în Convenția europeană a drepturilor omului, care stabilește că în anumite domenii sarcina probei

---

¹⁰ Legea nr. 134/2010 republicată privind Codul de Procedură Civilă, art. 37

¹¹ Legea nr. 53/2003 din 24 ianuarie 2003 privind Codul Muncii, Articolul 270

¹² Ordonanță nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

¹³ Legea nr. 53/2003 din 24 ianuarie 2003 privind Codul Muncii, Articolul 272

nu ar trebui să revină în întregime reclamantului, ci ar trebui să facă obiectul unei ajustări adecvate, în special în domeniile în care este extrem de dificil pentru reclamant să își dovedească susținerile, iar presupusul făptuitor este cel care se află în posesia informațiilor necesare pentru a dovedi aspectele reclamate.¹⁴

9. Consultări și concluzii

Directiva este un instrument juridic inovator care va avea un impact semnificativ asupra întreprinderilor, dar și asupra cadrului privind drepturile omului și mediu. Ea reprezintă un pas important în a recunoaște și trasa o mai largă responsabilitate asupra mediului de afaceri și în a diferenția între întreprinderile care înțeleg să își desfășoare activitatea într-o manieră responsabilă și a sancționa pe cele care comit încălcări ale drepturilor omului.

Pentru ca această directivă să își poată atinge obiectivele este absolut necesar să fie transpusă într-o manieră cât mai corespunzătoare. Sunt necesare analize aprofundate pentru a o putea integra cât mai bine în cadrul juridic național și sunt esențiale consultări extinse cu toate părțile interesate pentru a se asigura o cât mai bună implementare.

Din aceste considerente, concluziile preliminare ale acestui raport au fost discutate într-o întâlnire publică organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în data de 25 Octombrie 2024, la care au fost invitați reprezentanți ai Guvernului, reprezentanți ai societății civile și ai presei, pentru a dezbate eventuale propuneri și elemente principale ale transpunerii directivei în legislația națională.

Discuțiile din cadrul întâlnirii s-au axat pe transpunere, iar una din temele ridicate de către participanți a fost nevoia ca autoritatea de supraveghere să fie una independentă, care să respecte principiile de la Paris, să se bucure de autonomie și resurse suficiente pentru a-și îndeplini mandatul.

Participanții au discutat despre instituțiile existente și despre argumente pro și contra pentru a angrena autoritățile existente în preluarea atribuțiilor autorității de supraveghere.

Un model sugerat ar fi un organism consultativ care să adune reprezentanți ai mai multor instituții relevante cum ar fi Avocatul Poporului, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Protecția Consumatorului, precum și altele. Acest organism ar trebui să cuprindă și reprezentanți ai societății civile și să poată coopera cu alte autorități în funcție de domeniul acestora de competență, pentru a obține raportări sau evaluări preliminare ale sesizărilor primite. De exemplu, pentru o sesizare ce privește o problemă de mediu, experți din cadrul Gărzii de Mediu ar putea fi cooptați pentru realizarea unui raport preliminar. Pe probleme ce țin de drepturile omului un astfel de raport ar putea fi întocmit de reprezentanți ai Avocatului Poporului sau IRDO. Raportul ar urma să informeze discuția din cadrul forului consultativ și să stea la baza deciziei acestuia.

---

¹⁴ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, [Manual de drept european privind nediscriminarea](#) Ediția 2018, paginile 254-262

Alte opțiuni discutate ar fi divizarea responsabilităților și delegarea acestora mai multor instituții existente, în funcție de domeniul de activitate al acestora, fiecare extinzându-și competențele, și primind resurse suplimentare pentru a acoperi și aceste competențe.

O recomandare formulată se referea la planul de tranziție pentru atenuarea schimbărilor climatice. Acesta trebuie să fie aliniat științific, iar acțiunile indicate trebuie fundamentate științific pentru a se asigura atingerea obiectivelor propuse.

Participanți au subliniat nevoia de a adopta măsuri pentru a facilita accesul la justiție a potențialelor victime.

Un alt aspect discutat se referă la corelarea directivei cu [Directiva privind protecția împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive împotriva persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică](#), așa numită directivă SLAPP. Aceasta va trebui transpusă până la 7 mai 2026 și include garanții importante pentru persoane care acționează în interesul public și își exercită dreptul la libertatea de exprimare și de informare, libertatea de întrunire și de asociere, pentru a sesiza sau denunța aspecte care afectează publicul, inclusiv în domenii ce țin de drepturile fundamentale, mediul sau clima.

Transpunerea acestor două directive trebuie corelată, deoarece în practică ele vor putea acoperi o plajă de situații complementare. De exemplu, garanții suplimentare împotriva SLAPP pot facilita acțiuni individuale care denunță situații în care activitatea unor întreprinderi are un impact negativ asupra mediului sau drepturilor omului. Ambele directive recunosc dezechilibrul de putere care poate exista între întreprinderi cu acces semnificativ la resurse și indivizi și ambele solicită măsuri care să extenueze această vădită disproporție de putere.